

OMAGIU ACADEMICIANULUI GLEB DRĂGAN Ion N. CHIUȚĂ & Liviu-Mihai SIMA

Abstract: A review of the difficult life, as a Moldavian refugee, though crowned with a brilliant technical and scientific career, of the distinguished President of the Division for the History of Science, of Acad. Prof. Dr. Eng. Gleb Drăgan, at his 90th anniversary.

Academicianul GLEB DRĂGAN

În acest an, se împlinesc 90 de ani de la nașterea academicianului Gleb Drăgan. Domnul Gleb Drăgan s-a născut în anul 1920, în ziua de 6 iulie după calendarul vechi, 19 iulie după calendarul actual. Părinții actualului academician Gleb Drăgan erau învățători, pe numele lor Haralambie și Alexandra. În 1920, ei locuiau în comuna Tătar-Copceac, care astăzi se află în Republica Moldova.

La data de 19 iulie (stil vechi 6 iulie) 1920 s-au născut doi copii gemeni – băieți, Gleb și Boris, care mai târziu au avut o soră, Valentina.

Ulterior, în anul 1925, familia împreună cu copiii au fost transferați în orașul Comrat, azi capitala regiunii „autonome” Găgăuzia din Republica Moldova, după care în 1936 au fost transferați în orașul Tighina, un oraș în Moldova. Părinții, apostoli ai educației copiilor, dascăli cum li se spunea în popor, și-au trecut harul asupra gemenilor care au devenit oameni cu dragoste de muncă, personalități ale științei.

Gemenii au urmat școala primară între anii 1927–1931 în orașul Comrat și cursurile liceale la Liceul din Comrat șase clase, după care două clase la Liceul „Ștefan cel Mare” din orașul Tighina, unde au susținut și bacalaureatul în anul 1939. În același an, frații Drăgan au dat examen de admitere la Școala „Politehnica” din Timișoara, Facultatea de Electrotehnică, reușind pe primele locuri.

După ocuparea Basarabiei de trupele sovietice, în familia Drăgan s-au produs evenimente dramatice. Tatăl, mama și fratele săi au fost ridicați de la domiciliul lor și deportați. Tatăl, Haralambie, a fost dus în lagărul de exterminare Ivedel unde a stat timp de 8 ani; mama a fost mutată ca deportată în mai multe lagăre din regiunea Omsc o regiune din Rusia, situată în Siberia, în apropiere de Cercul Polar, iar fratele Boris a fost dus în Afganistan. Unica lor „vină” a fost faptul că erau învățători români. Sora mai mică, Valentina, a rămas în grija studentului Gleb Drăgan, refugiat la Timișoara. Ea a studiat Științele Naturale și în prezent este în America.

Prof. Remus Răduleț, pe atunci membru corespondent al Academiei Române, l-a ajutat pe conferențiarul Gleb Drăgan să se întâlnească cu părinții și fratele, trimițându-l în anul 1957 la Congresul Internațional de Electrotehnică de la Moscova. Astfel, după

17 ani de despărțire s-a întâlnit cu părinții și fratele Boris în Basarabia. Ing. Boris Drăgan a ajuns profesor universitar și reputat om de știință la Universitatea Tehnică din Kiev.

Despre aceste întâmplări nefericite prof. Gleb Drăgan a scris o carte cu durere și talent, având titlul „Deportații – Tragedii basarabene”, publicată în anul 1991, Editura Albatros, bazată pe fapte reale povestite de către părinții săi.

Ca student refugiat din Basarabia la Timișoara, a urmat cursurile Școlii Politehnice între anii 1939–1945, Facultatea de Electromecanică, obținând titlul de inginer, ca șef de promoție cu mențiunea „Magna cum Laudae”.

Între anii 1940–1942 a urmat în paralel cursurile Facultății de Științe ale Universității din Cluj, Secția Matematică, care funcționa în refugiu la Timișoara din cauza ocupației maghiare a Transilvaniei. A fost nevoit să renunțe la cursurile de matematică din cauza pregătirii militare. La Universitatea „Politehnica” din Timișoara a urmat cursurile marilor profesori ingineri Remus Rădulet, Plautius Andronescu, Mihai Ghermănescu, iar la Facultatea de Științe a avut ca profesori pe D. V. Ionescu, I. Angheluță, Călugăreanu ș.a.

Pentru a putea să se întrețină împreună cu sora sa mai mică, fără griji materiale, fiind remarcat ca un student excepțional, prof. Valeriu Patriciu i-a favorizat obținerea unei burse de la Societatea Petrolieră Astra Română, cu obligația contractuală ca după absolvire să lucreze la exploatarea de la Câmpina. Astfel, după absolvire, a lucrat timp de un an ca inginer electrician la societatea cu care avea contractul. Considerând că nu se poate dezvolta profesional în cadrul acestei societăți, a cerut prof. Valeriu Patriciu să îi anuleze contractul pentru a putea lucra într-o companie unde activitatea de inginer electrotehnic era mai intensă. Astfel, a fost înțeleasă dorința lui iar contractul i-a fost anulat.

A solicitat un post de inginer la Societatea de Gaz și Electricitate din București, condusă de către prof. ing. Dimitrie Leonida, care pe baza diplomei și referințelor l-a acceptat și l-a repartizat la Secția de Rețele Electrice Filantropia, ca adjunct al șefului de secție Pavel Vicol, ca după un an să fie promovat ca șef de secție.

În 1948, după ‘Naționalizare’, a fost numit inginer șef la Centrala Industrială a Energiei Electrice, unde se ocupa de normalizare și proiectare, cumulând și funcția de cercetător la Institutul de Studii și Proiectari Energetice. După o activitate laborioasă în producție, din 1953 își începe activitatea didactică la Institutul Politehnic din București, ca asistent la Catedra de Rețele Electrice a profesorului Martin Bercovici.

În anul 1958 își susține teza de doctorat la Institutul Politehnic din București.

Evoluția sa în calitate de cadru didactic poate fi rezumată astfel: între 1948–1953 a funcționat ca asistent universitar cu jumătate de normă, din 1953 ca șef de lucrări, din 1957 conferențiar, din 1964 profesor, decan al Facultății de Energetică între 1963–1971 și șef al Catedrei de Rețele Electrice între anii 1971–1983.

După pensionare, din 1990 și-a continuat activitatea didactică, ca profesor șef de catedră. Primul curs pe care l-a prezentat în fața studenților de la catedră asistentul-șef de lucrări Gleb Drăgan a fost cel de „Tehnica Tensiunilor Înalte” (TTI), care se preda timp de 3 ore pe săptămână. Ulterior a devenit un curs de bază la secția de Electroenergetică, curs pe care profesorul Gleb Drăgan l-a predat mulți ani.

Pentru lucrările practice, cercetare și producție a creat un Laborator de TTI care a intrat în funcțiune în anul 1962, dotat cu o sală de foarte înaltă tensiune cu generator de impuls de 3500 kV; transformator de 50 Hz, 1800 kV, instalație de ploaie artificială, divizor de tensiune; o sală de înaltă tensiune cu generator de impuls de 1000 kV; transformator de 50Hz, 400 kV, generator de tensiune continuă de 300 kV; platforma exterioară și linie experimentală de 220m cu modelarea liniilor de 220, 400 și 750 kV, trei săli cu modele ale instalațiilor de înaltă tensiune și instalații de proces.

Laboratorul, cu dotările sale, este considerat ca fiind unul dintre cele mai performante din țară și Europa de S-E. La acest laborator s-au efectuat încercări experimentale pentru instalațiile electrice din România și numeroase țări străine (Brazilia, Egipt, Iordania, Iran, Irak și altele).

Ca cercetător științific a lucrat între anii 1951–1967 la Institutul de Energetică al Academiei Române, unde a fost șeful Laboratorului de Tehnica Tensiunilor Înalte. A adus contribuții importante în domenii ca electrostatică, descărcarea coronă, trăsnet sau supratensiuni atmosferice.

Ca rezultat al cercetărilor sale, a scris ca autor unic și în colaborare 12 tratate și 218 articole publicate în reviste de specialitate din țară și din străinătate, clasificate astfel: A. ELECTROTEHNICA – 30 de articole; B. REȚELE ELECTRICE – 19 articole; C. TEHNICA TENSIUNILOR ÎNALTE: a. Izolații. Coordonarea izolațiilor – 22 de articole; b. Trăsnetul. Supratensiuni atmosferice – 72 de articole; c. Supratensiuni de comutație – 61 de articole; D. LUCRĂRI DIVERSE – 11 articole, precum și numeroase articole cu caracter general.

Dintre realizările mai importante menționăm participarea la coordonarea Planului de Electrificare a României și faptul că este creatorul școlii românești de TTI.

Ca principale realizări, academicianul Gleb Drăgan este considerat ca și Creator al școlii de Tehnica Tensiunilor Înalte din România, Coordonator al realizării laboratoarelor de Tehnica Tensiunilor Înalte de la: Institutul de Energetică al Academiei Române, Institutul Politehnic București – vechiul local, Institutul Politehnic București – noul local, Coordonator la elaborarea Tratatului de Tehnica Tensiunilor Înalte, în trei volume, totalizând peste 1700 de pagini, Coordonator la elaborarea a 50 de Dicționare Explicative, fiecare totalizând 1000–1500 de termeni din domeniile: electrotehnică, electroenergetică, textile, industria alimentară, mecanică, Coordonator la elaborarea Planului de electrificare a României, Coautor la tipizarea liniilor electrice de distribuție din România, Stabilirea noilor norme de calcul al eforturilor datorate depunerilor de chiciură și trasarea zonelor de izochiciură din România, Coautor în stabilirea zonelor izokeraunice din țara noastră.

În 9 martie 1991 a fost ales membru corespondent al Academiei Române iar din 20 decembrie 2004 este ales membru titular al Academiei Române. În anul 1997 a fost ales membru titular al Academiei de Științe Tehnice din Republica Moldova.

Academicianul Gleb Drăgan a fost solicitat să prezinte prelegeri în domeniul Tehnicii Tensiunilor Înalte la: „The University of Western Ontario” în Canada, „Ecole Polytechnique Fédérale de Lausanne” din Elveția, Università degli Studi di Roma „la Sapienza” din Italia, Universitatea din Oradea. Domnul Gleb Drăgan a deținut sau deține titlul de Președinte al Comisiei de Energetică al Academiei Române, Președinte al Comisiei de Terminologie pentru Științele Exacte din cadrul Academiei Române, Președinte al Diviziei de Istoria Științei a Comitetului Român pentru Istoria și Filozofia Științei și Tehnicii, Președinte al Societății de Energetică a AGIR (Asociația Generală a Inginerilor din România). Este autor de lucrări din domeniul culturii, terminologiei, istoriei științei, publicate în revistele „Academica”, „Univers ingineresc”, „Foi pentru mintea și sufletul nostru”, „AvantPost”.

De asemenea, este sau a fost membru în comitetul de redacție al revistelor și periodicelor: *Proceedings of Romanian Academy – series A*; *Revue des sciences techniques. Série Electrotechnique et Energétique*; *Buletin EMERG*; ca Membru al Consiliului Editurii Academiei Române.

Academicianul Gleb Drăgan este membru în numeroase asociații academice de specialitate din țară și din străinătate, a fost ales Doctor Honoris Causa al Universității Tehnice a Moldovei, Doctor Honoris Causa al Universității din Oradea, Membru de onoare al Asociației Generale a Inginerilor din România (AGIR), Membru de onoare al Institutului Român de Energetică (IRE), Membru onorific al CNR-CME, Membru de onoare al SOCER Craiova, Fellow Member IEE și Chartered Engineer IEE Anglia – Senior Member IEEE, Member Association of Energy Engineers SUA; Member of CIGRE, Ordinul pentru Merit în grad de Cavaler 1991 din România, Medalia Crucea Comemorativă a celui de-al doilea război mondial 1941–1945 acordată în România, Insigna jubiliară 10 ani acordată la Agenția de Stat pentru proprietatea intelectuală a Republicii Moldova. Activitatea sa a fost prezentată în numeroase publicații din afara țării.

În plan personal, la data de 26 octombrie 1946 s-a căsătorit cu domnișoara Lili Rascu, fostă elevă a părinților săi, care i-a asigurat

un cămin liniștit și condiții sufletești necesare creației științifice. Familia a fost binecuvântată cu doi copii: Monica Alexandra, născută la 14.12.1951, decedată de timpuriu, și Liviu Dan, născut la 7.05.1954, în prezent Director General la firma TOTAL SOFT.

Prof. Gleb Drăgan este invitat și onorează invitațiile la manifestările științifice legate de problemele energetice.

Acesta este domnul academician prof. univ. dr. ing. Gleb Drăgan, om cu 65 de ani de activitate continuă ca Om de Știință, recunoscut de comunitatea energetică mondială și nu numai.